УДК 619:618:636.2

Шнайдер В.Л. *

ПАТОЛОГОАНАТОМІЧНІ ЗМІНИ ВНУТРІШНІХ СТАТЕВИХ ОРГАНІВ ЗА ГІНЕКОЛОГІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ КОРІВ

Житомирський національний агроекологічний університет

Рецензент – кандидат сільськогосподарських наук, доцент Кот В.С.

Ключові слова: *внутрішні статеві органи, яєчник, матка, маткові труби, сальпінгіт, кіста яєчника, гіпофунція яєчників.*

Симптоматична неплідність найширше розповсюджена серед корів за причин ураження внутрішніх статевих органів. Вона реєструється серед усіх вікових груп корів, але найчастіше після першого, менше - наступних отелень. У переважній більшості випадків патологічні процеси, що обумовлюють виникнення симптоматичної неплідності, розвиваються у яєчниках і матці [8] та перебігають у хронічній формі. Їх діагностика грунтується на клінічних зовнішньому і внутрішньому дослідженнях з врахуванням зміни матки, яєчників і маткових труб. Окремі, зокрема запальні процеси і функціональні розлади матки, легко виявити за допомогою експрес-методів дослідження виділень із матки або тічкового слизу [6].

Тонус стінок матки, а також стан яєчників і деколи маткових труб [9], пальпаторно вдається визначити шляхом ректального дослідження [1]. Як додатковий метод діагностики застосовують УЗД стану внутрішніх статевих органів[8].

Отже, для використання в клінічній гінекологічній практиці існують різні за складністю виконання і наглядністю способи діагностики стану внутрішніх статевих органів.

У спеціальній фаховій і науковій літературі є найбільше повідомлень про лікування корів з ураженням матки і яєчників, діагностованих переважно з використанням клінічних способів: гіпотонії матки [5], гіпофункції яєчників [2], персистентного жовтого тіла [4], кісти яєчників [7], запальних процесів у матці і яєчниках [1,3].

В окремих працях наведені дані про відповідність діагностованих клінічно захворювань з результатами досліджень внутрішніх статевих органів після забою корів.

Мета роботи – з'ясувати наявність поголів'я станом на 01.01.2013 року та причини вибраковування корів і порівняти відповідність клінічного діагнозу захворювання, за яким вони були вибраковані, з результатами дослідження внутрішніх статевих органів після їх забою.

Матеріали і методи досліджень.Дослідження, матеріалом для якого було 50 корів, вибракованих за різних господарських причин та за акушерсько-гінекологічних захворювань, проведені протягом 2012 року. Всі тварини перед забоєм підлягали клінічному огляду, а стан внутрішніх статевих органів визначали шляхом ректального дослідження. Тварин забивали на м'ясопереробних підприємствах. Зразу ж після забою тварин із туш вичленяли і оглядали внутрішні статеві органи, визначали їх функціональний стан відповідно до фізіологічних і анатомічних показників. Також враховували розміри матки, наявність у ній вмісту, його органолептичні властивості, розмір і масу плоду. Основну увагу звертали на стан маткових труб і яєчників. При цьому визначали форму, величину і щільність яєчників, наявність у них і розміри жовтого тіла, фолікулів і кіст, звивистість маткових труб і їх розташування в зв'язках, після

* Науковий керівник – Калиновський Г.М.

відпрепаровування – довжину і товщину окремих ділянок (табл.).

Результати досліджень і їх обговорення. За даними статистичної звітності станом на 01.01.2013 року в господарствах громадського сектору області нарахувалось 80 тисяч 800 голів великої рогатої худоби, в тому числі 33 тисяч 700 корів, а в індивідуальних господарствах громадян – 128 349 та 91 тисяча712 голів відповідно.

Протягом 2012 року із господарств громадського сектору вибуло 18 тисяч 598 голів великої рогатої худоби, в тому числі – 3924 корови.

При дослідженні статевих органів від 50 забитих корів виявили різного терміну тільних – 20, після отелення – 5, з різною патологією 25: матки – 7, яєчників – 18. Тільні корови належали власникам одноосібних приватних господарств.

Найбільшою функціональною варіабільністю за зміною форми і наявності певних морфологічних структур відрізнялися яєчники. За субінволюції матки на четвертому тижні після отелення в яєчниках зберігалися жовті тіла, але під білковою оболонкою вже було багато дрібних фолікулів, а за гострого гнійно-катарального ендометриту, на третьому тижні після отелення при зменшенні та ущільнені паренхіми лівого яєчника в правому ще зберігалися інволюючі жовті тіла.

У корів після отелення ліві яєчники відповідали фізіологічним параметрам, а в правих поряд з наявністю залишків жовтих тіл дозрівало по декілька фолікулів, з яких один за своїми розмірами був домінуючим.

У 18 (36%) з 50 за різних причин неплідних корів (табл.), виявляли зміни величини і форми яєчників, характерні для порушення їх структури і функції. Перебіг всіх захворювань супроводжувався патологоанатомічними змінами маткових труб.

За персистентного жовтого тіла з боку рога – плодовмістилища, коли форма яєчника була змінена, величина збільшена, зв’язка маткової труби прилипала до їх поверхні в ділянці воріт, маткові труби мали нерівномірно потовщені ділянки ампули.

Правий яєчник при наявності у ньому кісти був збільшений в декілька разів, а поверхню лівого, зменшеного і ущільненого, покривала злипла з нею зв’язка маткової труби. Покручена ділянка ампули нерівномірно потовщених обох маткових труб, мали діаметр 3 і більше мм.

Якщо за кісти яєчника і персистентного жовтого тіла зв’язка маткових труб прилягла до їх медіальної або латеральної поверхні, то при оофориті вона повністю прилипла до нього, а при сальпінгіті – яєчник і маткова труба були зліплені в один конгломерат, зв’язаний фібрином. Маткові труби у покрученій ділянці ампули мали неоднакову товщину, бо їх діаметр коливався в межах 2-4 мм.

Клінічний діагноз (табл.), що базувався на пальпації внутрішніх статевих органів при ректальному дослідженні, не співпадав з даними патологоанатомічного огляду яєчників і маткових труб. Виявлена розбіжність у визначенні діагнозу обумовлена багатьма причинами,але, на наш погляд, найбільше тим, що пальпацією не завжди вдається точно визначити локалізацію і стан маткових труб.

Зміни яєчників, їх величину, форму і щільність вдається більш-менш визначити достовірно, а пальпація маткових труб вимагає значного досвіду.

Таблиця.

Характеристика маткових труб і яєчників у корів за різного стану організму,n = 50

Діагноз: клінічний патологоанатомічний	n	День після отелення	Характеристика			
			яєчників форма, величина, консистенція, наявність жовтого тіла, фолікулів		довжина маткових труб, см	
			лівий	правий	ліва	права
Хронічний ендометрит Тільні 1,5-6 місяців корови	20		жовте тіло як велика фасолина, дрібні поверхневі фолікули, 7 корів	поверхневі різної величини фолікули, жовте тіло як лісовий горіх	22,6-24,0	23,8-24,6
Субінволюція матки.Ендометрит Після отелення	5	18-27	щільна, м'ясиста як фасолина, видовжено-овальна, сплюснута	видовжено-овальна- кругла як велика фасолина, фолікули, жовте тіло як каштан	21,5-23,7	21,8-23,5
Хронічний ендометрит Субінволюція матки	4	23-32	видовжено-овальна,трикутна, кругло-овальна, жовте тіло від лісового горіха до каштана, дрібні фолікули	жовте тіло як каштан, фолікули дрібні, неправильно-кругла або трикутна	20,8-21,3	20,9-21,0
Субінволюція матки Гострий гнійно-катаральний ендометрит	3	10-20	як фасолина, щільні, сплюснуті,	жовте тіло як лісовий горіх, витягнуто-овальна, ущільнена	20,1-20,5	20,8-21,2
Адгезивний сальпінго-оофорит Персистентне жовте тіло	2	35-41	як мала фасолина, щільні, видовжено-овальна, щільна	як яйце голубине, трикутної форми, як каштан, адгезивний сальпінго - оофорит	20,7-21,0	21,8-20,8
Кіста яєчників Оофорит	3	33-47	видовжено-овальна, щільна жовте тіло як зерно горошини, оофорит, сальпінгіт	кіста від лісового горіха до каштану, як яйце голубине, дрібні жовті тіла і фолікули поверхневі	23,0-23,5 товщ. з 3-4 мм	11,0-23,0
Персистентне жовте тіло Сальпінгіт, оофорит	3	37-43	як куряче яйце, ущільнена, фолікули відсутні, оофорит	як куряче яйце, трикутної форми, ущільнена, сальпінгіт	16,0-19,0	16,0-19,2
Адгезивний сальпінго-оофорит	3	21-35	як куряче або голубине яйце, як каштан	як куряче яйце, щільна як фасолина, залишки жовтого тіла, сальпінго-оофорит	11,2-16,5	23,1-16,0
Гіпофункція яєчників Склероз яєчників	7	35-49	мала фасолина, щільна, сплюснута, фолікули відсутні	мала фасолина, щільна, плоска, фолікули відсутні, сальпінгіт	11,3-14,3	18,0-18,4

Висновки:

1. Діагноз захворювань вибракованих корів, визначений при ректальному дослідженні шляхом пальпації внутрішніх статевих органів, не відповідає патологічним змінам у яєчниках і маткових трубах, виявлених після їх забою.

2. У 72% вибракованих корів

одночасно з анатомо-функціональними змінами в яєчниках виявлені патологічні зміни в маткових трубах.

3. Довжина маткових труб незалежно від загального стану організму корів коливається в межах від 11,0 до 24,6 мм.

Література.

1. Акушерська і гінекологічна диспансеризація у системі профілактики неплідності та маститів у корів / Г.В. Зверева, С.П. Хомин, В.І. Тирановець, М.Г. Андросюк // Наук. Вісник Нац. аграр. ун-ту. – 2000. - № 22. – С. 21-23.

2. Бородиня В.І., Слєпченко В.М. Ефективність деяких методів лікування корів із гіпофункцією яєчників / В.І. Бородиня, В.М. Слепченко // Вісник Білоцерків. держ. аграр.ун-ту. – 2003. – В. 25. – Ч. 1. – С. 41-45.

3. Гарбузов А.А. Комплексная терапия при гипофункции яичников у коров / А.А. Гарбузов // Наук. вісник Львів. держ. академ. вет. мед. ім. С. З. Гжицького. – 2002. – Т. 4 (№5). С. 34-36.

4. Кошовий В.П. Розробка способу комплексної діагностики післяпологового гіпогонадизму у корів / В.П. Кошовий, С.Я. Федоренко // Збірник наук. праць Луганськ. Нац. аграр. ун-ту. – 2004. - №35 (47). – С. 86-89.

5. Порівняльна ефективність деяких методів лікування корів з виявленою гіпофункцією яєчників / Ю.В. Жук, В.І. Бороданя, В.М. Слепченко [та ін.] // Наук. Вісник нац. аграр. ун-ту. – 2001. - № 38. – С. 191-194.

6. Плугатирьов В.П. Методичні рекомендації з патогенетичної терапії акушерсько-гінекологічних захворювань / В.П. Плугатирьов, В.Ф. Довгопол. – Полтава, 2002. – 36 с.

7. Сковородин Е.Н.Морфофункциональные изменения яичников и некоторых желез внутренней секреции у коров при их гипофунции / Е.Н. Сковородин // Диагностика, патоморфология, патогенез и профилактика болезней в промышленном животноводстве. – 1990. – Ч. 1. – С. 84-87.

8. Харута Г.Г. Нові методи діагностики і профілактики післяродових хвороб і неплідності у корів / Г.Г. Харута, О.М. Недвига // Аграрні вісті. – 2002. - №3. – С. 13-14.

9. Чомаев А.М., Вареников М.В. Прогестагены и дисфункция яичников у первотелок / А.М. Чомаев, М.В. Вареников // Ветеринария. – 2003. - №3. – С. 38-39.